

U
V
W
X
Y
Z

NEVEZ

N° 4

EBREL 1977

BREIZ
O VOND
WAR AN
TU KLEIZ ?

EUR SKETCH :
AR MOR A
DEU ENDRO
ATAO

EUR
GANAOUENN-BOBL
STUDIET
GAND D. LAURENT

BRUD NEVEZ

KELAOUENN VREZONEG MIZIEG

N° 4 - EBREL 1977

Rener : Andreo Merser
Sekretour : Jakez Salaun

An oll lizerou ha skridou a zo da veza kaset da : BRUD NEVEZ, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Priz an niverenn-mañ : 8 lur

Koumanant-bloaz : - priz ordinal : 40 lur
- koumanant-skoazell : azaleg 50 lur
- studierien, soudarded : 30 lur
- liseaned : hanter-briz, 20 lur
- broiou estrañjour : 50 lur

Eur houmanant-bloaz a dalvez evid 10 niverenn.

Ar chekennou-bank a zo da veza kaset war-eeun da : Brud Nevez, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Ar chekennou-post a zo da veza laket war ano P.-M. Mevel, C.C.P. 1499-55
Roazon.

Disklêriet hervez al lezenn : eil trimiziad 1977.

C.P.P.A.P. : n° 34.627.

Ar merour : P.-M. Mevel

Moulet gand Ti-moullerez ar Martolod, er Gelveneg (Imprimerie du Marin,
le Guilvinec).

C. evid an oll bennadou.

N'eus ket a aotre d'embann eur pennad diwar Brud Nevez, heb beza bet an
aotre d'henn ober.

Ar skridou hag ar pennadou a vez embannet e « Brud Nevez », n'emaint ket
da veza laket war gont ar gelaouenn heh-unan, war gont ar re o-deus skrivet
anezo hebken.

Ar skridou ne vint ket embannet a vo kaset en-dro ma vez tu.

TAOLENN

- Penaoz eo bet digemeret Brud Nevez	P. 2
- Donatien Laurent : Eur zon a dalvoudegez vraz : hini ar martolod yaouank divroet	P. 4
- My Skaouidig : Ar mor a deu endro atao	P. 11
- Breiz o vond war an tu kleiz ?	P. 18
- F. B. : Kaoud keuz hirio c'hoaz da Zispah 1789 ?	P. 25
- Eul leor kenta o tond er-mêz gand Brud Nevez	P. 27
- P.M. Mevel : Istor divrezoneg eur gêr vraz	P. 28
- Leoriou, kelaouennou ha pladennou	P. 29
- Kalander	P. 32

Penaoz eo bet digemeret Brud Nevez...

E niverenn genta Brud Nevez, e skrivem e oam o vond d'ober eun taol-êse da lañsa ar gelaouenn en eur hiz nevez. Nevez e vije e-keñver stumm ha danvez, ha beb miz eo e teuje er-mêz. Kalz a jom ganeom d'ober c'hoaz, e-kichenn ar pez a garfem ober. Penaoz avad eo bet digemeret an taol-êse-ze ?

Kalz kelaouennou n'o-deus ket bet c'hoaz nag amzer na tro d'embann eur pennad bennag diwar-benn Brud Nevez. Meur a hini o-deus greet koulskoude, hag o-deus komprenet mad dioustu pez a glaskem ober. E giz-ze, Bernard Boudic en-eus skrivet en Ouest-France eo eur plas dezi heh-unan eo he-devo Brud Nevez e-touez ar helaouennou brezoneg, ha ne vo ket ar plas-ze, emezañ, an hini diweza. Roger Laouenan, en e bennad sizunieg en Telegramme, e-neus komzet euz Brud Nevez « o yaouankaad ». En abadennoù brezoneg ar radio, eo bet roet ar gomz d'A. Merser e-pad eur pennadig, hag ez eus bet lavaret e oa peadra da veza dedennet gand stumm nevez ar gelaouenn; diskouezet eo bet ive en tele. Hervez Treleger, barz « le Combat Socialiste », evid pez a zell Brud, eo bet « kemmet ar vaz ».

Lizerou on-eus bet ive, kalz, a-berz lennerien nevez pe goz, o rei deom da houzoud e yee dezo Brud stumm nevez :

- Visant Seite : « kroget eo al laboused da gana. En eur zelaou anezo ar mintin-mañ eo em-eus lennet niverenn genta Brud Nevez. Plijet eo bet din... »

- eun den euz a Vrest : « va gwella hetou da Vrud Nevez. Dedennet on bet... »

- unan all deuz Lambazelleg : « lenn, komz ha skriva e brezoneg a blij din, daoust ma vevan e-touez gallegerien. Setu perag em-eus divizet koumananti d'ho kelaouenn. Sur on da gaoud enni skridou a blijjo din... »

- euz kichenn Dieppe : « daoust din beza eur brezoneger nevez, e plij din lenn levriou brezoneg, aez da gompren memez tra. Gwelet am-eus war La Bretagne à Paris e oa deuet er-mêz eur gazetenn vrezoneg êz da gompren ha brao ar golo ganti. Ouspenn-ze, 'm-eus gwelet niverennou etre daouarn eur hamalad. Neuze e fell din kemer eur houmanant... »

- euz ar Hastell-Nevez : « kared a rafen koumananti da Vrud

Nevez adal an eil niverenn. Goude beza lennet an hini genta eo savet ar c'hoant se ennon... »

- eul lizer all deuz Plougonvelen : « gand joa em-eus gwelet ho kelaouenn o tiblas adarre gand tiz ha nerz, dindan eun ano nevez. Doñjer am-eus, e gwirionez, euz eur brezoneg ha n'eo ket « natur » na sklêr... An daou Vrud Nevez embannet dija zo mad, dreist zoken war boent pe boent... »

- digand unan all c'hoaz : « soudard on bremañ, n'on ket gouest da rei muih deoh. Chañs vad. »

Dres, evid ar zoudarded - hag ar studierien - eo a zo bet laket espresz-kaer eur houmanant marhamotoh (30 lur ar bloaz), ha marhamatoh eo c'hoaz evid al liseaned, 20 lur nemedken, hanter-briz. Esoh e vo d'ar skoliou brezoneg koumananti, ha laouen om bet o weled dija eun deg bennag a liseanezed euz ar memez klas o houlen digemer Brud Nevez beb miz. Re all sur mad a raio heñvel.

Rag, e gwirionez, estreged lizerou on-eus bet. En em gavet zo koumananchou ganeom ive. Eur miz hanter goude ma oa deuet an niverenn genta er-mêz, on-oa dija ouspenn 100 koumananter nevez. Ha derhel a ree da zond... Kalonekauz eo kement-se, dreist-oll pa zo bet eur bern o pêa muih evid ar priz ordinal. Ha zoken ma zo unan bennag hag e-neus kavet gwelloc'h ober fae, diwar falz-digareziou evel just.

En niverenn genta, e skrivem ive on-oa fiziañs en ol lennerien, « er re a oa kustum ouz Brud dija, hag el lennerien da zond. » Rêzon on-oa. Sur om bremañ e talho Brud Nevez da veza embannet beb miz. Red eo avad da niver or houmananterien kreski c'hoaz. Red eo deom gonid c'hoaz meur a gant koumananter all. Rag, gwir eo, muih a ze a goumananterien a vo, tevoh a ze e hello beza ar gelaouenn bewech. Setu ma kinnigom a-nevez : da bep koumananter klask e goumananter nevez. Sur e hell pep hini kaoud e-touez e gerent, e vignoned, pe e amezeien, tud hag a lenne Brud Nevez gand plijadur. Klaskit deom ar goumananterien-ze eta, ha dalhit soñj euz ar pez a ginnigem en trede niverenn dija : kement hini e-nevo bet kavet 5 koumananter da Vrud Nevez a vo kaset dezañ eul leor - hini Naig Rozmor - evid netra.

Ya, ha sed aze ive hag a die beza eur zeblant vad. Eul leor kenta zo o tond er-mêz dindan paeronez Brud Nevez. Dond a raio leoriou all goude, buan a-walh zoken. Konta a reom e vo greet dezo kerkoulz digemer ha ma zo bet greet d'ar gelaouenn renevezet.

*
* *

DONATIEN LAURENT

Eur zon a dalvoudegez vraz

Hini ar martolod yaouank divroet

N'eus ket re ezomm da zisklêria piou eo Donatien Laurent. Enklasker eo er CNRS hag ezel euz ar CRBC, e skol-veur Vrest. N'eus nemetañ o labourad a-vicher war ar hanaouennou-pobl e Breiz. A bell 'zo, eo anavezet - ha gwelet mad - gand an oll, koulz gand ar ganerien ha gand an dud all a zo troet gand kanaouennou-pobl.

Studiadennou hir ha don en-oa bet embannet dija D. Laurent, evel an hini a zavas tri pe bevar bloaz 'zo diwar-benn gwerz Yannig Skolan. En eur zivenn e dezenn vraz avad, daou vloaz 'zo, eo e tlee diskouez peseurt ampartiz eo e hini - deuet e oa a-benn da adkaoud karne-dou-enklask Kervarker - ha pegen don eo e anaoudegez war ar hanaouennou-pobl brezoneg. Da hortoz ken e vo embannet an dezenn-ze, e heller atao lenn eur pennad anezi e levrenn CII « Bulletin de la Société Archéologique du Finistère ». Barz « Les Cahiers de l'Iroise », ema D. Laurent o paouez embann eur studiadenn all war Aymar

de Blois, dastumer soniou nebeud anavezet, ganet e 1760, marvet e 1852.

Rebechet zo bet outañ a-wechou, 'm-eus aon, derhel evitañ e-unan ar pinvidigeziou e-neus bet dastumet bloaveziou 'zo. Muioh a ze a stad a zo e Brud Nevez oh embann hirio eur ganaouenn genta, gand eveziadennou D. Laurent diwar he 'fenn. Soniou all a embanno hag a studio eñ e niverennou da zond Brud Nevez.

Da zouheti 'zo ive e vo gwelloc'h sikouret ar studiu war an etnolojiez pa zo bet savet eur greizenn evid se, bremañ, e skol-veur Vrest. Renet eo ar greizenn-ze gand J.M. Guilcher.

Bet eo bet Louis Dufilhol (1791-1866) an den kenta oh embann testennou kanaouennou-pobl e brezoneg, en hantenn genta an 19^{ved} kantved. Euz an Oriant e oa ginidig, ha bez' e tlee dond da veza diwezatah Rektor Akademi Roazon. 6 kanaouenn vrezoneg ah embannas, gand eun droidigez, kerkent ha 1833-34, er *Revue de Bretagne*. Ar bloavez war-lerh, setu eñ, dindan al lesano Kerardren, o skriva eur romant e galleg, Guyonvarc'h, a gaver ennañ peder ganaouenn vrezoneg all : *Sonen Gertrude guet hi vamm*, *Sonen ar Breton ioang*, *Sonen Jacqueline er Gallaü*, ha *Quental evit goulen d'en den coz a rei eur plac'h da eureugi*.

An hini genta euz ar hanaouennou-mañ a zo unan euz stummu eur zon anavezet mad, bet embannet gand Kervarker hag an Uhel dindan an talbenn *An Aotrou Nann*. Peurheñvel eo e-keñver an danvez ouz ar ganaouenn halleg *Le Roi Renaud*, hag ouz hini *Sir Olaf ha dañs an elfed*, a veze klevet e broiou-kreh ar Skandinavi.

Displega a ra an eil - *Sonen er Breton ioang* - pegen souezet e oa bet eur martolod a oa o tond euz Menez-Arre, ar henta gwech ma oa bet ambarket e bourz eur vatimant a 80 kanol, ha pegement a dristidigez a zave en e galon pa deue dezañ soñjal e bro e gavell. N'eus ket kalz a zoniou evel honnez, o konta dre ar munut pehini oa buhez eur martolod e bourz eur vatimant a vrezel, en amzer ar batimanchou dre lien, ha setu perag eh eo a dalvoudegez vraz. Beteg henn koulskoude, ne oa ket bet taolet nemeur a evez outi, hag an Uhel zoken n'en-oa ket dastumet anezi.

Diêz mad eo gouzoud digand piou en-eus bet Dufilhol ar ganaouenn e yez Kerne ah adskrivat e 1835. Tri stumm all euz

ar memez son - euz a vro-Gerne bepred - a zo bet embannet er hantved diweza, pe e penn kenta an 20^{ved}-mañ.

Da genta, e 1839, ar **Barzaz Breiz** a gaver ennañ ar ganaouenn kaer-meurbed a roas Kervarker dezi da ano **An droug-hirnez**. E 1895-6, eh embannas ar horonal Bourgeois, e **Bulletin de la Société Académique de Brest**, eun trede stumm euz ar memez kanaouenn-ze atao - ar **martolod yaouank divroet** - a oa bet klevet gantañ e Kastellin, med distreset a-walh e oa, ha ne oa ket en he 'fez, pell alese.

E 1911 erfin, e roas H. Laterre ha F. Gourvil da anaoud, en o **Hanaouennou Breiz Vihan**, eur stumm all anezi c'hoaz, dispar e gwirionez, **Kimiad ar martolod**, eur Karaez.

N'eo ket toud avad. Rag a geñver gand ar stummou-ze, ema da veza laket ive bremañ an destenn a bouez braz a skrivas Kervarker en e gaier-enklask en 1837, pa oa eñ o tastum hag o serri kanaouennou-pobl dre ar vro. Diwar an destenn-ze eo e savas an hini a oa da veza embannet daou vloaz da houde er **Barzaz Breiz**, skañveet a galz avad, ha kempennet. Muioh a ze a dalvoudegez he-deus an destenn-mañ pa soñjer eh eo bet skrivet, war a zeblant, war-eeun diwar selaou an hini dres a zavas ar himiad-se, eur miliner euz ar Fouillez, ambarket e Brest en amzer Napoleon koz.

Klokoh eo, evel just, evid an oll destennoù all, ha n'eus nemeti, dreist-oll, o konta eun emgann war vor eneb an Turked. Mankoud a ra enni evelato al lodenn genta kaji penna-da-benn, eun dousenn poziou a oa war eur bajenn deuz ar haier, bet kollet abaoe. Ez a-walh eo avad adkaoud anezo, a-drugarez d'an destenn a zo bet embannet gand Dufilhol, ha dreist-oll a-drugarez da hini Laterre ha Gourvil, ha d'ar poziou en-oa dalhet Kervarker e-unan pa embannas e leor.

En destenn a vo lennet amañ eta, e vo an 13 poz kenta, war veteg nebeud, ar re bet dastumet e Karaez, e 1910, gand Laterre ha Gourvil. Ar henta poz hag ar poziou euz ar 7^{ved} d'an 11^{ved} a heller lenn ive en destenn embannet gand Dufilhol e 1835. Ha zoken ma n'emaint ket atao er memez urz, tammou ouspenn 8 euz ar poziou-ze ah adkaver c'hoaz pe er **Barzaz-Breiz**, pe e dornskrid Kervarker. N'eus avad nemed an dornskrid a gaver ennàn an 11 poz diweza.

N'ouzom ket war beseurt ton e kane miliner ar Fouillez e ganaouenn. Hervez Kervarker, war ar memez ton e veze distaget ha **Gwreg ar c'hroazour** (**Barzaz Breiz**, muzikou, p. XI) Disheñvel a-grenn eo ahendall an ton a oa bet notennet gand ar horonal Bourgeois e Kastellin. Duhamel erfin - eñ eo a skrivas muzikou **Kanaouennou Breiz Vihan** - en-eus embannet eun ton ha n'en-eus netra da weled gand an daou genta, hag a oa bet kanet dezañ e 1910 gand Ivonig Tanguy, amenuzer e Karaez. D'am zoñj eo hemañ an hini kaerra euz an tri don. Ha muioh a ze a interes en-eus dre m'eo bet

embannet da heul eun destenn klok-tre. An ton-ze eta eo am-eus dibabet d'embann amañ.

En eul lizer a skrive Kervarker d'ar Ministr Villemain e 1838, e lavare eo bet savet ar ganaouenn-mañ e 1814. Ne gav ket din koulskoude he-dije bet unan euz ar 5 batimant a yee neuze d'ober skwadrenn Vrest dindan urziou an amiral Hamelin, da vrezelia eneb an Turked en amzer-ze. Meñ zoken ma vez dièz deom dond a-benn da houzoud eun deiz euz peseurt batimant ez eus kaoz, e tleje beza kavet an tu da houzoud piou e oa ar martolod-se, ginidig euz ar Fouillez.

M'eo gwir ar pezh a skrive Kervarker en e gaier, e tlee beza oajet a 50 vloaz bennag, pa oa deuet eñ da weled anezañ. Posubl a-walh e vefe tud euz e wad pe tud euz ar gêriadenn leh ma oa o chom, o houzoud bepred poziou kimiad ar martolod koz.

Largo

Dou - e holl hu - is - sant a lenn 'nhon c'halo-
nou, A gondu ma dañ - lou, ma hanvre - a - den-
nou; Gwe - lol hag is - li - met ar momant hag an
eur, Ma vo fin d'am ja - grin ha d'am dis - pli - ja - dur.

Kimiad ar martolod, kanet gand Yvonig Tanguy, amenuzer e Karaez, notennet gand Duhamel, e leor Laterre ha Gourvil.

SON AR MARTOLOD

YAOUANK DIVROET

1. Doue oll-buisant, a lenn 'n on halonou,
A gonde ma daelou, ma huanadennou,
Gwelet hag istimet ar momant hag an eur
Ma vo fin d'am daelou ha d'am displijadur.
2. Tri bla vezo souden 'boue ar momant kruel
Pa oa red din kuitâd ma mignoned fidel,
Ma herent glaharet, rouanez ma halon,
Da gemer an armou evid an Nasion.
3. Flastret dindan ar bouez deuz ma zristidigez,
Ma halon a ranne, mervel a ree ma mouez,
Ar gwad em gwaziou a deue da skorna
En amzer a rankis ober ar himiad-mañ.
4. Keno ma zad, ma mamm, keno ma breur, ma hoar,
Keno neb a garan, me ya diwar an douar.
Ar himiad ma ran dah kent evid ho kuitâd
Martreze, siwaz din, 'vo unan evid mad.
5. E-giz d'an evn bihan tapet gand ar sparfell
Deuz a gichenn e vamm pa vez deuz e zevel,
N'en-eus ket a amzer da vervel gand glahar
Ker buan ma lemmer e vu(hez) d'an neb a gar.
6. E-giz d'an oan a zen, pellêt demeuz e vamm,
Na ra nemed gouela, leuskel klemmou estlamm,
E zaoulagad bepred troet war-zu ar plas
E leh out-te chomet, ma mignonezig vraz.
7. Tri bla a vezo prest, na gontan ket ar rest,
Pa oa deut din an urz d'ambarki war rad Brest
E leh emôn bremañ hag e vin martreze
Beteg 'n deiz truezuz ma vo fin d'am buhez.
8. Pa erruis el lestr, ma zouez a oa braz
'Weled eur seurt kastell 'vralla war ar mor glaz
An aot evel eur helh endro pell diouzin
O ranna en daou du ar mor braz hag an neñv.
9. Beg ar gwernennou 'zo uheloh deuz an dour
'Vid n'eo deuz ar vered beg an uhella tour,
Kerden braz ha bihan, neuze ar perroked
A-dreuz war bep gwernenn a ra teir groaz parfed.
10. Gwel't hoh-eus da vintin endro d'ar raden glaz
O-deus skloumed beb leh koulz a-hed 'vel en kroaz,
Endro d'eul lestr a zo aliesoh korden
Evid an neudenn 'zo endro d'ar radenenn.
11. Pevar-ugent kanol, daou ugent a bep tu,
Stouvet gand liej gwenn, o horv livet e du.
Bombou, perierou, fuzuilou, mousketon,
Ar gwel euz anezo a zeve ma halon.
12. An eoriou zo savet, setu ar flik-ha-flok,
Kreñvâd 'ra an avel, mond a reom kaer arôg,
Stigna 'reer ar goueliou, an douar a bellâ,
Ma halon, siwaz din, ne ra 'med huanada.
13. 'Benn eur pennad goude, me oa pell deuz ma bro
Leh na chilaoue den deuz ma huanadennou.
Pa 'm-bije 'n tamm amzer da voned a goste,
A zoñjen 'barz em bro ha da skuill' daelou dê.
14. Pelloh ma daoulagad ne weljont nemed mor
A gren a zindannon, a lamm hag a zigor,
A lamm, a zigor krenn ha goude ze 'soñj din
Deuz a oueled ar mor en om strinker d'an neñv.
15. Forz ne hellan bremañ ober dah eur gentel
Muioh ha ne larin e halfeh da zoñjal
Mes ne soñjet ket re, ma 'foan a vo bepred
Gwasoh evid biken na zoñjo ho spered.
16. Mevellet eo ma 'fenn ma halon a zigor,
Red eo din-me strinka klañv gand an droug a vor
Erru eo ar houlz din da vond da baouezi
Rag eskard an Turked 'welom pell diouzim.
17. Distroi a ra an Turk ha doned war e giz
Na da drei o linenn ha d'on dastum er hreiz,
Seiteg batimant turk a roe deom bordajou
Da derri ôr herden ha neuze or goueliou.

18. Alarm e beb leh prest, erru int dija tost,
Labourad hag huchal, pep hini en e bost,
Labourad hag huchal gwasoh evid an hu,
Soñjal a rafe dah 've or gwad o remu.
19. Pelloh ma dioukouarn na glevont 'med tennou,
Ruillad ha c'hwitellad a ra ar bolajou,
Pelloh n'on ket kapet evid fiñval an troad
'Nez kerzer war gouvou, war vemprou pe war dud.
20. Roet 'zo urz d'an arme da zoned d'or zikour,
Pan'ved ze oa 'n oll dud pell 'zo en don an dour.
C'hoaz ne gontan ket dah deuz a galz a draou all :
Bara just ha bihan, boued diskempenn ha fall,
21. Krechou gwelhet er mor ha na verver jamez,
Me ho lez da zoñjal, eun druez eo honnez,
Ma gwele zo eur zah n'eo na tomm na klouar,
Staget deuz ar zoliou war bouez pevar amar.
22. Da Vrest e retornis evid dresi va lestr,
Hag ober kemend all kerkent ha ma vin prest
Me a lavar bremañ deuz a greiz ma halon
D'an hini en-deus soñj d'am gweled em hanton
23. Hag a bromet ive serten d'an neb am har
Me ho karo bepred war vor ha war zouar.
An hini 'deus savet ar werz-mañ a nevez
A zo eur miliner 'chom parrez ar Fouillez
24. A zo eur miliner 'chom parrez ar Fouillez
En tu all d'ar Releg war ar Menez Arre.
Neb he hlevo moarvad en-do ar vadelez
Da lared eur bedenn pa vo fin d'e vuhez.

MY SKAOUIDIG

Ar mor a deu endro atao

MARIG, 25 vloaz.

GLAODA, he zad-koz, 80 vloaz.

FANCH, eun amezeg, 30 vloaz.

*Eur mintinvez, e miz even. Brao an amzer.
Marig a zo o vond da gas he diou vuoh d'ar
park : oh eva dour emaint e-kichenn ar puñs.
Fanch a oa o vond e-biou gand e drakteur :
ehana a ra war an tirienn, en tu all d'an
hent, dirag an ti. Diskenn a ra en eur lesker
ar moteur da vond endro, hag e teu war-zu
Marig, laouen anezañ. Marig en-deus gwe-
let anezañ hag a vousc'hoarz dezañ ive.*

Fanch : Ahanta ! Marig ! o vond da gas anezo er-mêz ?

Marig : Ya. Poent eo, ha mall o-deus da vond...

Fanch : Diwall ! an dommder a deuo abred, hirio, adarre, ha
bremaig e vezint prest de vreskenn...

Marig : O ! a-raog kreisteiz e teuint d'ar gêr. N'eo ket dao dit
kaoud aon !

Fanch : N'em-eus ket aon, med ar maiz a zo hir dija, ha da zaout dit-te a blijfe dezo tañva anezañ moarvad !

Marig : Va Doue ! ha pa'z afe beb a vegad pe zaou ganto, ne vi ket paourroh, eo ? N'e-peus ket a-walh a vaiz c'hoaz ?

Fanch : N'em-eus ket re, nann ! Te ne ouezez ket petra eo rei da zebri da bemp kant penmoh e-pad ar bloaz...

Marig : Paour-kêz Fanch kêz ! Bremaig ema oll douarou ar harter lakêt ganez-te dindan vaiz, hag e vo dao dit mond da glask boued d'az moh c'hoaz !

Fanch : Ne ouezez ket petra eo ze...

Marig : Ha nann avad ! Me, gand an tri barkig n'e-peus ket gallet paka c'hoaz, em-eus a-walh evid va zaout, va fenmoh, avalou douar evid Tad-koz ha me, kaol da ober soubenn, hag eur horniadig fleur zoken...

Fanch : Ha petra c'hoaz ?

Marig : O, da vaouez dit-te, sur, pa gavi unan, 'no ket amzer da c'hoari gand fleur, kea ?...

Fanch : 'Vo ket muioh da glemm eged ar gwaz a gouezo warnout-te moarvad...

Marig : Me n'emaon ket o redeg war e lerh...

Marig a ya war-zu ar zaout hag a zo en em lakêt da beuri war an tirienn : ne fell ket dezo mond e-biou d'an trakteur.

Marig : Sell ! set aze 'peus lôsket da vern-froz da vond endro adarre. N'e-pije ket gallet ehana anezañ daou vunut, nann ? Deus da zikour ahanon, bremañ, da gas ar zaout e-biou...

Fanch : Set aze saout sod, ive, avad !

(Kas a ra anezo en tu all d'an trakteur).

Mendare perag e chomez da c'hoari gand saout e-giz-se.

Marig (o c'hoarzin) : Abalamour ma'z eus muioh a lêz ganto eged gand ar moh, ha nebeutoh a fiêr !

Fanch : Ro peoh 'ta ! ha kê war o lerh. Ha diwall mad anezo !

Marig : Reor aonig ! Klañv out gand da vaiz. Dao vo din rei an tañva d'am zaout, eun devez bennag !

Fanch : Diwall ! Ar maiz n'ema ket evid netra...

(Marig a za d'ar red war-lerh he zaout).

Da dad-koz a zo aze ?

Marig : Ya, ya. Diouz an daol ema...

Fanch a jom da zelled c'hoaz ouz Marig en eur heja e benn, hag ez a d'an ti.

Fanch (war an treuzou) : Tud zo ?

Glaoda : Eo, eo. Deus en ti.

Fanch a antre. Glaoda, tad-koz Marig, a zo azezet war eur gador, e gorre an ti, o kigna avalou-douar. Eur podad soubenn a zo war an tan.

Glaoda : Te eo ze, Fanch ? Deus amañ. Me ne hellan ket fiñval kalz ken, goud a rez.

Fanch : Me vedo o vond e-biou aze, hag em-eus gwelet Marig er porz, hag eo deuet da zoñj din diskenn da weled ahanoh.

Glaoda (en eur c'hoarzin) : Te 'peus eun trakteur mad, a jom a-zav evid lesker ahanout da renta kaoz d'an amezeien, evel ar hezeg koz gwechall ! Ar re all a za e-biou, en eur ober sin gand o dorn a-wechou, med ne glevont netra ken.

Fanch : Me am-eus desket mad anezañ !

(C'hoarzin a reont o-daou)

Glaoda : Brao an amzer, 'm-eus aon.

Fanch : Ya 'vad. Tomm eo zoken. Gwall domm moarvad a-benn kreisteiz. Hag ar zaout vo sonn o lost abred adarre, evedon o lavared da Varig.

Glaoda : Ya, klevet em-eus ahanoh oh en em zipital adarre ho-taou !

Fanch : O, ne ouezan ket penaoz e ra he hont : pe 'ma oh ober goap diouzin, pe 'ma o folla warnon ! Ha koulskoude... (goude eur pennad). Dlefe deoh lavared dezi, evelato, ive...

Glaoda : Lavared dezi petra ?

Fanch : Me oar me... Lavared dezi n'eus ket a voaienn ken da veva e-giz-se.

Glaoda : Da veva penaoz ?

Fanch : E-giz ma vevoh ho-taou. C'hwi c'hoaz a zo gounezet ho para ganeoh. Med Marig a zo yaouank. N'eo ket eur vuhez he-deus aze : an tiegez a zo bihan, med toud ema dezi d'ober : ar zaout, ar penmoh, avalou-douar, ar beterebez, ar melchon. Ha mond da obtevezia c'hoaz pa'z eus labour e ti pe di tro-war-dro.

Glaoda : Te 'peus truez diouti, kea !

Fanch : Truez n'em-eus ket, peogwir e fell dezi chom e-giz m'erna. Med, evelato, n'eo ket eur vuhez eo evid eur plah yaouank evelti.

Glaoda : Ha chom da intent ouz he zad-koz c'hoaz...

Fanch : O, n'eo ket an dra-ze eo...

Glaoda : Me zo prest da vond da vervel d'ar gouent pa garo, ha gouzoud a ra : an traou zo skler etrezom. Hi eo ne fell dezi lesker ahanom. N'he-deus den nemedon ken : na tad, na mamm, na breur na c'hoar. Ha me n'em-eus nemeti. Petra ri deom...

Fanch : N'eo ket an dra-ze... med petra deuh da veza ? Dizale ne gavoh den ebed ken da brena al leueou bihan pe da laza ar penmoh, na da brena hoh amann. Gand petra e vevoh neuze ho-taou, ma ne helloh ket kavoud arhant evid prena bara...

Glaoda : Arabad beza re jalet ganeom c'hoaz ! Marig a zoñj e vo atao unan bennag o klask eul leue bihan da zizon pe da lakaad er hoñjelaer, unan bennag o klask amann mad, pe unan all kontant da ziwada eur penmoh, eun taol an amzer, evid eur gwerz butun... Hag e kav dezi ive e kavo tra pe dra da ober en eun tiegez pe eun all, pa ne vefe nemed diwall an ti pa'z a ar mestr da bourmen.

Fanch : C'hwi zo pennou kaled, ho-taou !

Glaoda : Perag ? N'eo ket dre va faot din-me ma kas Marig ahanout da bourmen bep taol ma teuez da glask anezi !

Fanch : Ha n'em-eus ket amzer morse da lavared dezi penn-da-benn... (*goude eur pennad*). Ar merhed yaouank, amañ, a zo et oll e kêr kazimant, war-lerh o archerien pe o martoloded. Lod zo et o-unan zoken, me oar da ober petra. E-touez ar re zo chomet, n'eus nemed Marig hag a blijfe din. A-bell zo e plij din. Ha ma karfe he-defe dioustu eur vuhez all. Ha c'hwi ive... Ne ouezan ket petra ema o klask...

Glaoda a jom sioul eur pennad mad.

Glaoda : Ne vezet ket ken en aot d'ar reverzi, kea !

Fanch (*souezet*) : Nann... Nann 'vad, eur pennadig brao a zo... N'em-eus ket amzer morse...

Glaoda (*o soñjal*) : Ya. N'e-peus ket amzer... Neuze 'peus ankounahêt...

Fanch : Ankounahêt petra ?

Glaoda : Ar reverzi... O, me 'm-eus bet plijadur o vond d'an aot d'ar reverzi. Keit ha pa oan gouest, d'an nebeuta... (*Mousc'hoarzin a ra da Fanch*). Ha n'e-peus ket soñj ive, pa en em gave ar Barizianed, da reverzi miz gouere pe miz eost. E kave dezo oa an aot dezo : o youhal euz an eil penn d'egile d'an aot, da ober neh da gement pesk a oa chomet war-lerh ar mor, en toulladou dour pe dindan ar herreg braz. Hag o bugale o freuzi an toulladou dour, heb damant d'ar pesked bihan a jome da vervel, goude, war ar seh. 'Peus ket soñj ?

Fanch : Eo... O, on-unan or-beus grêt an dra-ze ive pa oam bihan !

Glaoda : Ha pa veze dizolo an trêz e traoñ an aot, e vezent prest da ziazeza warnañ. Ha souezet goude neuze, pa veze dao dastum an dillad o-doa stlapet war an trêz, ha sevel tamm ha tamm beteg gorre an aot. (*C'hoarzin a ra*). Ha, d'ar reverzi, ar mor a zav atao eun tammig uheloh bep taol ! Ped em-eus gwelet o rampla e-giz-se dirag ar mor, hag o chom goude, sebezet, da zelled ouz an aot goloet a-bez !

Fanch (*O c'hoarzin*) : Ya, 'vad...

Glaoda : Ar Barizianed ne ouezont ket e teu atao ar mor endro... Ha te zo et ken sod hag eur Parizian, bremaig !

Fanch : O, 'lato, e ouezan c'hoaz petra eo ar reverzi, ha penaoz e ra ar mor...

Glaoda : Ya, med perag neuze, ma ouezet diouz ar mor, ne ouezet ket ken diouz an dud ?

Fanch : Penaoz ?

Glaoda : An dud a jeñch ive, evel ar mor. Reverzi vez warno, 'taol an amzer, ne gav ket dit ?

Fanch (*Oh hanter-c'hoarzin*) : Mendare...

Glaoda : Sell ! Ar mor a zo izel bremañ, ha te ha da zeurt a gav deoh ema an aot dizoloet evidoh hag evid atao !

Fanch : Petra 'maoh o konta aze ?

Glaoda (*O poursu*) : Ni zo chomet war an aot, Marig e-giz eur jevretennig en eun toullad dour, ha me 'vel hrak koz dindan ar garreg vraz. O, me n'em-eus ket aon : den ebed

morse n'en-deus tennet eur hrak a-zindan ar garreg vraz !
Med Marig ema an oïl o klask freuzi an toull-dour e-leh ema
o hortoz ar mor da zevel...

Fanch : Oho ! Petra 'maoh o soñjal ? An traou n'ez eont ket
war o hiz !

Glaoda : Piou zo o vond war e giz ? ... Te zo heñvel ouz ar
person ive...

Fanch : Oh ! evid hennez n'ema ket re « à la page » evela-
to !

Glaoda : Ne ouezan ket, med hennez a zoñj dezañ ive eo
kollet toud an traou abalamour ma ne deu ket ken an dud
war e dro 'vel gwechall. Me 'm-eus lavaret dezañ, en deiz
all, pa oa deuet da gas va fask din. E oa chomet da zijunia
ganeom ha ne rê nemed klemm, abalamour n'ez ê den ebed
ken da govez, memez a-raog Pask. « O, 'lato, me lavar
dezañ, n'eo ket maro an Aotrou Doue, evid an dra-ze, eo ?
Peotramant e ve red lavared e oa dister ar stal gantañ
neuze !... » (*C'hoarzin a ra*). Paotr kêz, darbet din beza
eskumnuget war an taol !

Fanch (*O c'hoarzin ive*) : Kalzig e-poa taolet dezañ ive !

Glaoda (*Siriuz*) : Ha te zo heñvel !

Fanch : Penaoz ?

Glaoda (*O poursu*) : N'eo ket abalamour ma'z eus deuet
trakteurien bremañ ha ma'z oh en em lakêt da zevel moh ha
da hada maiz e kement park a zo, 'nije ket c'hoant an dud da
veva amañ, e peoh, d'en em gaozeal, d'en em zikour, da
weled o bugale chom endro dezo.

Gwechall amañ oa toud an douarou d'ar maner. Ne oa
nemed mevelien tro-war-dro. Bremaig ema toud an douarou
etrezoh ho-tri pe bevar, ha ne jomo ket zoken a vevelien war
ho tro, peogwir vo bet dao dezo mond kuit da glask o bara.
Ha da houde ? Ho pugale, petra reoh diouto ?

Fanch : Me n'on ket dimezet c'hoaz !

Glaoda : Te raio 'vel ar re all. Med da vugale, ma'z int fin
a-walh, a jomo amañ, hag e rannint da zouarou etrezo. Ha
ma'z int tud a-reol, eh en em lakaint da veva asamblez, d'en
em zikour... Ar mor a deu atao endro, goud a rez !

Marig a antre.

Marig (*Da Fanch*) : Atao amañ ! 'Peus ket bet eur banne
gand Tad-koz zoken...

Glaoda : 'M-eus ket bet amzer c'hoaz !

Fanch : N'em-eus ket ezomm. Bennoz Doue dit. Pase poent
eo din mond...

Marig : Va Doue ! Teñval ar pennoù avad ganeoh ! Petra zo
nevez ?

Fanch : Netra, netra. Da dad-koz 'ze a vedo o konta traou
din...

Marig : Aha ?

Fanch : Ya, diwar-benn ar reverzi... 'Vedo, lavared din e tiefe
din mond eun taol an amzer...

Marig : Te ? 'Po ket amzer, eo ?

Fanch : Perag ?

Marig : Dond a rafes ?

Fanch : Marteze, ya.

Marig : Ha, neuze, 'vad, me zafe asamez ganez-te dioustu !

Fanch a c'hoarz.

Marig : D'ar reverzi a zeu ! Deus da gerhad ahanon, hag e
yem on-daou da Borz Gwenn.

Fanch : Ma karez... Med dao eo din mond... Kenavo, Glao-
da : homañ a lakaio ahanon da vond sod !

Glaoda : O, kement a dud a zo deuet da veza re fin bremañ...
Kenavo. Ha kaoud soñj : ar mor...

Fanch (*en eur vond er-mêz*) : Ya, ya...

Marig : Ar mor, petra ?

Fanch : O, da dad-koz a lavar e teu atao endro...

Marig : Ya 'vad. Ne ouies ket ?

Hag e tiroll da c'hoarzin.

STUDIADENN

Breiz o vond war an tu kleiz ?

Diwar ar 1.500 komun bennag a zo en oll e Breiz, e oa dija meur a hini o veza renet gand sosialisted pe gomunisted araog ar votadego diweza a zo nevez vet d'an 13 ha d'an 20 a viz meur diweza. E bro an Naoned, e oa Sant-Nazer ha Reze a gleiz dija. Kêriou braz all evel Sant-Brieg hag an Oriant, pe reou vihannoh evel Montroulez ha Pondi a oa ive tud a gleiz en o 'fenn abaoe 6 vloaz pe ouspenn. War ar mêz zoken, e oa korniou rusoh kalz evid ar re all, na pa vefe nemed e kreiz ar vro, pe e bro-Dreger an diabarz.

Med gwir eo he-doa Breiz, evel dre vraz an oll rejionou all a zo en tu-mañ euz ar Frañs, ar vrud da veza eur vro euz an tu dehou, hag a helle ar hostezennou a zo a-du gand ar gouarnamant konta war he moueziou. Gwelloh diazezet e oa ar vrud-se pa n'eus ket, beteg-henn, kalz deputeed a gleiz e Breiz, ar hontrol zoken. Ne oa bet êz lakad « kleiz » da rima gand « Breiz ».

N'EO KET BET KOLL AR MAJORITE E PEB LEH

Setu m'eo bet souezet braz ar peb muia euz an dud, dreist-oll e diavêz, o weled a-greiz-toud ar hostezennou a

gleiz oh ober eur pez mell lamm war-araog e Breiz, eul lamm kalz brasoh marteze zoken evid an hini o-deus greet e bro-Hall a-bez, da gefiver votadeg an 13 ha dreist-oll hini an 20 a viz meur. Rag ar wech-mañ eo al listennou a gleiz eo o-deus gonezet an oll gêriou braz nemed diou, hag eur bern kêriou bihan hag etre ive.

O, arabad mond da lavared e-neus an tu kleiz trehet e peb leh e Breiz. Rag n'eo ket gwir. N'eo ket bet distroadet oll dud ar majorite, ha gonezet o-deus zoken eur gêr vraz, hini Gemper. Ispisial e oa an traou eun tamm e Kemper avad, rag gand sosialisted (harpet gand radikaled euz ar hreiz) eo e oa renet kêrbenn bro-Gerne : med o 'flas eo deuet a benn an Ao. Becam da gemer. Ahendall, poan he-deus bet ar majorite da zerhel Gwened, med treh eo bet eno memez tra.

Ha neuze, tud 'zo deuz « an tu kreñva »-ze hag a zo diazezet ha gwriziennet mad en o farrez, kerkoulz e Kerne hag e Leon, tud e-giz an Dr Benard e Pont-n-Abad, pe A. Arzel, ha ne oa zoken listenn ebed eneb e hini e Gwitalmeze.

Memez tra e kalz kêriou etre. Sklêr o-doa greet meur a hini deuz ar re-mañ o dibab azaleg an dro genta peurliesà : Landerne ha Kastellin e Breiz-Izel, ha kêriou euz Breiz-Uhel dreist-oll, evel Lamballe, Dinam, Loudieg, Ploermel, Fougères, Redon ha Kastellbriant...

Sed pa vez greet ar gont euz ar homuniou gonezet pe gollat gand an eil re pe gand ar re all, ar re n'emaint ket euz an tu kleiz - hag a zo eta mui pe vui euz tu ar gouarnamant, pe a vez greet anezo tud « modere » - ar re-ze a zalh da ren 184 gomun e Penn-ar-Bed da skwer. 28 o-deus kollet, med 14 all o-deus gonezet.

9 KÊR VRAZ DIWAR 11, A GLEIZ

Dre benaoz 'ta neuze e heller lared eo an tu kleiz e-neus gonezet e Breiz evel e leh all da gefiver ar votadego a zo bet ?

Gonezet e-neus an tu kleiz da genta dre m'eo bet treh er peb muia euz ar hêriou braz. An teir gêr vrasa a zo e Breiz - an Naoned, Roazon ha Brest - eo eur maer socialist eo o-devo diwar vremañ. E renk ar hêriou zo muioh evid 30.000 a dud o chom enno, eo chomet heb poan an Oriant ha Sant-Brieg euz an tu kleiz evel araog (nemed e Sant-Brieg eo sosialisted toud eo a vo e penn kêr bremañ, dre ma ne oa ket deuet a-benn an oll gostezennou a gleiz da adsevel eno eul listenn a unvaniez, pez a oant bet euz ar re genta oh ober koulskoude pell 'zo). Ha diou gêr vraz all a zo tremenet euz an tu kleiz ive bremañ, Sant-Malo ha Sant-Herblain. N'eus ken nemed diou eta hag a zo bet dalhet pe gonezet

gand ar majorite (2, e-leh 6 o-devoa araog), pa zo bremañ 9 euz an tu kleiz, e-leh 5 araog.

Med e peb leh e-neus an tu kleiz gonezet moueziou, ma n'eo ket kuzulierien bewech. E Breiz-lzel neuze, hag e kostez an Naoned ive, eo deuet a benn da drehi en eur bern kêriou bihan hag etre, en eun doare dihortoz a-wechou, evel e Kraon. Ouspenn Pondi, Douarnenez ha Montroulez, e vo bremañ tud a gleiz o ren an aferiou-kêr e Konkerne, Kemperle, Karaez, Lanuon, Gwengamp (en diou gêr-mañ, o-deus kollet tud ken anavezet hag an Ao. Marzin hag an Ao. Ollivro o harg a vaer), Bouguenais, hag all...

BREIZ O CHENCH LIOU ?

Petra zo da gompren barz an dra-ze ? Ha daoust hag ema neuze kartenn Vreiz o cheñch liou e-keñver politik ? Gwir eo, biskoaz abaoe penn kenta ar 5ved Republik ne oa bet eet an tu kleiz, sosialisted ha komunisted dreist-oll, kemend-all war-araog. Meur a abeg a dle beza da ze, e Breiz amañ evel e leh all.

An dro-mañ eo an tu kleiz eo a ziskoueze beza unanet mad, hag e-pad keit-se, ar majorite, « an tu kreñva » ne oa ket. Nemed e Kemper, leh m'eo deuet a-benn an Ao. Becam da drehi braoig, hag eo, a lavarer, marteze dre m'e-noa fellet d'ar sosialisted yaouank leskel ar re goz a gostez (evel ar maer koz, an Ao. Lemeunier), pa oa unanet stard an tu all evel ne oa ket bet abaoe 17 vloaz. M'e-neus gonezet êshon an tu kleiz e Brest avad, eo dre ma zo manket 5.000 mouez bennag d'an diou listenn deuz ar majorite.

Sur eo ive e-neus kontet an dra-ze evid an elektourien meur a wech, gweled n'en em glev ket re vad (diwar horre da vihanna) an oll re a zo e penn ar vro, RPRed, Rled ha tud ar hreiz. Med e gwirionez, n'eus ken nemed daou du ken e-kêñver politik, e bro-Hall a-bez, ar majorite hag unvaniez an tu kleiz, hag e rank neuze pep hini choaz ha dibab an eil pe egile.

An dud a oa gwechall euz ar hreiz n'int ket eet bewech avad euz tu ar gouarnamant. Anad eo an dra-ze e kêriou evel Kemperle : diskibien an Ao. Charter (ar maer koz marvet eun nebeud miziou 'zo) hag a oa hanter-hent etre ar hreiz hag an tu-kleiz, n'o-deus ket bet zoken a-walh a voueziou ar henta zulvez, o-deus ranket en em denna 'benn an eil tro, hag eo eet o moueziou peurliesha d'an tu kleiz.

Ar pezh a lavare maer nevez Roazon, an Ao. Herve, nozvez an eil tro, a dle beza gwir a-walh ive : an dud a zo e Breiz amañ dreist-oll o houlen muioh a justis e pep tra, hag a lakae o fiziañs goude ar brezel en MRP, bremañ a ro o mouez d'ar PS. 'Pad eur pennad, ne ouezent ket petra

d'ober, pa z eo eet pennou braz ar hreiz nebeud ha nebeud e-barz ar majorite. Bremañ, voti evid ar gomunisted war ar memez tro ha ma votont evid ar sosialisted, ne ra ket aon dezo kenne-beud ken. Hag alese eo e teu nerz nevez an tu kleiz e Breiz hag er hormog.

Ema sur mad ar PS o tond da veza ar gostezenn genta, e-keñver moueziou, e Breiz ive. Muioh a ze a lañs e-neus p'eo yaouank aliez eur wech ar re a zo en e benn (e kichenn m'eo troet ar re a zo war ar renk en ano ar majorite da gosaad). Gonid a ra ive ar gomunisted (ganto eo e vo renet meur a gêr bremañ) dre ma reont kalz labour. An UDB ne gont ket kalz c'hoaz (n'eus nemed gweled an niver a voueziou he-deus bet he listenn e Lanester) med n'eo ket atao didalvoud d'ar sosialisted ha d'ar gomunisted konta war he moueziou da vond e-barz, ha heñvel eo evid ar PSU.

Maer nevez kêr Vrest, Francis ar Ble.

Ne oa ket bet deuet a-benn ar sosialisted da vond e-barz e Brest abaoe 1929.

CHENCHEMANCHOU DON

Estreged abegou politikel a zo avad evid displega al lamm braz e-neus greet Breiz war-zu an tu kleiz, hag anzao a ra an oll ne ya ket re vad an traoz war dachenn an ekonomiezh : eun efed bennag e-neus bet se war ar vot sur mad. Ar grizenn vraz a oa bet lavaret deom, eur momed a oa, e oa echu, n'eo ket tehet kuit c'hoaz, pell alese, ha muioh evid poan e-neus ar gouarnamant da drehi warni. Savet eo bet ar plan Barre evid se, ne ra ket plijadur d'al labourerien na da galz a dud all avad. Derhel a ra ar prizioz da greski, zoken ma

ne greskont ket re oll hervez skeul an INSEE. Pad keit-se, d'an nebeuta, n'a ket nemeur ar gonidegez war wellaad, hag e rank an oll derhel d'ober gand ar memez pae pe dost.

Ahendall, kalz tud a zo bepred o klask labour : 51.500 a oa heb labour e Breiz (4 departamant) e miz c'hwevrer, merhed ha tud yaouank dreist-oll. Peadra zo da gredi eo bet troet an oll re ze a zo dilezet mui pe vui gand ar progre da rei o mouez kentoh d'an tu kleiz, kentoh evid d'ar re a zo deuz tu ar gouarnamant, hag a vo lavaret n'eus forz penaoz eo dre o faot ma ya ar priziou war greh ha ma n'eus ket a labour...

Dipitet e tle beza bet kalz ive o weled eo sahet an ekonomiezh e Breiz : ne gomzer ken - pe ken nebeud - euz renka gwelloc'h an territouar ha ne oar den re vad peleh ema ekonomiezh ar rejion o vond. Ne vez ket savet kalz uziniou nevez ken, serri eo o-deus greet meur a hini nevez 'zo. Diêzteriou braz he-deus ar beskerez, n'a ket dispar pep tra kennebeud gand al labour-douar. Kement-se oll a dle beza kontet da vare ar vot.

Eun trede rumm abegou a zo c'hoaz hag e-neus sikouret an tu kleiz ive moarvad da honid, ha n'int ket kement diwar horre. Eo ar chenchamanchou don a zo o tond dre ar vro abaoe 20 pe 30 vloaz bennag.

N'eus ket keit-se zo c'hoaz e oa ar peb brasa euz ar Vretoned o veva war ar mêz, hag o tenna o gonidegez euz al labour-douar. Abaoe, eo kresket ar hêriou. Muioh a vicherourien a zo o labourad en uziniou, ha muioh a implijidi er bureoioù. E skeud-se, ne wel ket an dud ken an traou er memez mod.

Ar re o oa en eur bed a beizanted araog a zo bremañ en eur bed a vicherourien, pe d'an nebeuta er hêriou. Ha gouzoud a oar an oll eo troet a viskoaz ar vicherourien ha tud ar hêriou da veza kentoh a gleiz evid euz an tu all.

Gweled a reer ze ervad er parrezioù a zo tro-zro d'ar hêriou braz, hag a zo eet meur a hini euz an tu kleiz ive, an Erge Vraz, e-tal Kemper, Plouzane, ar Releg, e-kichen Brest.

Eun dra all c'hoaz : war zisteraad eo eet levezon an iliz, ha ma talh kalz a gristenien (ar re a zo kustum da vond d'an overenn beb sul lakom, med renerien an APEL o-deus diskouezet kaoud disfiziañs vraz ive ouz an tu kleiz) da voti kentoh evid ar majorite, tud a iliz zoken a zo eet sklêr da heul an tu kleiz.

PESEURT DEPUTEED 'BENN EUR BLOAZ ?

Setu aze eta eun nebeud displegadennou hag a hell rei da gompren perag ha penaoz e-neus an tu kleiz gonezet kement e Breiz da geñver ar votadegou diweza. N'eo ket evid Breiz

eo e talvezont hebken. Talvezoud a ra ar peb brasa anezo evid meur a leh all e bro-Hall, ha dreist-oll evid an tu-mañ euz ar Frañs. Ar pezh en em houlenner bremañ avad eo penaoz e vo kont en amzer-da-zond.

Ar pezh a zo sur eo e tigas ar maered nevez a gleiz eun tamm mad a jeñchamant e buhez ar hêriou leh m'int bet anvet. Ne oa ket kustum kuzul an ti-kêr da vanifesti e Brest. An dra genta o-deus greet ar guzulierien nevez koulskoude eo mond oll asamblez, hag eun 200 a dud ouz o heul, beteg ti an Eil-prefed da gas eul lizer d'ar Henta Ministr ha d'ar gouarnamant, evid goulenn diganto ober dioustu pezh a zo red evid ma vo labour evid an oll. Doareou nevez a vo gand ar huzulioù-ze eta, hag eun diazez e vo an tiez-kêr evid an tu kleiz da vond pelloc'h.

Kreñvoh e vo ive an tu-kleiz e kuzul bro-Vreiz, dre berz ar hêriou hag a gaso kannaded hervez o liou. Nemed an tu kreñva a vo bepred ar majorite, e Roazon, pa vo atao an 2/3 euz ar guzulierien euz he zu.

Ha neuze, evel just, ar pezh en em houlen an oll eo petra c'hoarvezo ahann d'ar votadegou all a dle beza 'benn eur bloaz da zibab an deputeed nevez. Daoust hag e talho Breiz da vond war an tu kleiz ? Ne vefe ket dibosubl, rag eur pennadig 'zo eo krog da vond. Dija, pa oa bet dibabet ar guzulierien jeneral nevez, eo sosialisted eo a oa bet anvet e Brest hag e Roazon, lakom, hag an dro ziveza, e oa deuet a-benn sosialisted ha komunisted da gaoud ar majorite e kuzul jeneral Aotchou-an-Hanternoz. Gand an tu kleiz e seblant beza al lañs bremañ.

Gwelet e vo 'benn eur bloaz. D'an nebeuta, soñj a vo e-pad pell euz votadegou miz meur 1977, ha n'eur ket echu da gleved komz anezo.

F. B.

• •

IMPLIJ AR BREZONEG E BUHEZ AR HOMUNIOU

Da geñver ar votadeg evid an Tiêr-kêr, eo bet diskleriet gand Emgleo Breiz, e daou euz e bennadou sizuniezh e galleg war ar helaouennou, penaoz e hell ar Vêred hag ar Huzulioù-komun implij ar brezoneg ha diskouez e fell dezo rei he flas d'or yez e buhez ar homunioù. Dre vraz :

1) gand harpa kelenn ar brezoneg (skoazell d'ar hente-liou foran pe publik; yalhadoù d'ar skolioù ha d'al levraouegou evid prena leoriou brezoneg, hag all...);

2) gand alia d'ar zervichou-kêr ober gand ar brezoneg en o darempredou gand brezonegerien ar gomun, ma kar d'ar re-mañ, ha diouz ma vo-tu;

3) gand lakaad anioiu brezoneg ar hêriadennou war ar panellou-hent, beb tro m'int disheñvel euz an anioiu « ofisiel »; gand reizha an anioiu-leh skrivet fall; gand lakaad e brezoneg skritellou zo war doriou pe mogerioiu an Tiêz-kêr, hag all...

Eveljust eo bet digaset da zoñj e hell ive ar Huzuliu-komun derhel da gas skridou d'ar gouarnamant o poueza evid ma vo anavezet da vad gwirioiu sevenadurel ar Vretoned, kelennet ebarz ar skolioiu, hag evel m'eo reiz, or yez hag or zevenadur, roet dezo eur plas kalz frankoh war ar radio hag ebarz ar programou tele.

EUN ENKLASK

Goulenn a reom digand lennerien « Brud Nevez » rei deom da houd hag implijet eo bet ar brezoneg en o hornad da geñver ar votadeg a zo bet nevez zo evid an Tiêz-kêr :

- implij dre gomz evid ar bodadegou-bruderez ha breutaad;
- implij dre skrid war ar paperennou roet pe kaset (traktou, programou...) pe peget ouz ar mogerioiu (skritellou, alioiu...);
- implij dirag ar huzulioiu nevez.

Pedet e vezer da gas skwerennou euz an traktou, diskleriadurioiu, pe skritellou implijet. Bez' on-eus digemeret dija eur skwerenn bennag (1).

A.K.

(1) Peb tra da veza kaset da : A. Merser, 6. ru Beaumarchais, Brest.

*
* *

KAOD KEUZ, HIRIO C'HOAZ,

DA ZISPAN 1789 ?

Tost da 180 vloaz goude, zo tud c'hoaz hag o-deus keuz bepred da Zispah braz 1789. Sklêr eo se da neb a lenn al leor brezoneg kenta a zo bet embannet gand « Nature et Bretagne », eun nebeud mizioù zo. « BREURIEZH VREIZH 1790 ». (1) Skrivet eo bet al leor-mañ gand ERWAN ar MENGA, an hini a oa dija eul leor all diwar e bluenn a-raog, diwar-benn « Emziskouezioù ar Werc'hez ».

Displega a ra ar Menga ar wech-mañ petra eo bet ar vreuriezh-se, hag a oa bet savet e Breiz nebeud amzer goude ma oa bet kroget an Dispah, er bloavezioù 1790. An den a oa e penn a oa ar markiz Armant Tuffin de la Rouerie. Oajet e oa neuze a 39 bloaz, ha brudet a-walh dre ma oa bet o vrezelia en Amerik, e-pad 7 vloaz, da zikour bounta ar Zaozon mêz ar vro.

E 1790 avad, ne oa ket bet pell ar markiz o tond da veza « chalet gand dirollou an Dispah ». En em glevet e oa neuze gand noblañsoù hag aristokrated all eveltañ, da zevel Breuriezh Vreiz. Darempred en-oa skoulmet gand an « divroidi » hag ar Briñsed a oa e Bro-Zaoz ha dreist-oll en Alamagn hag en Aotrich. Konta a ree war eun deg mil a dud armet da vond ouz e heul pa vije deut ar houlz.

Mervel a reas ar markiz diwar eur hleñved avad, d'an 30 a viz genver 1793. Eur pennad goude, e oa bet tapet lod euz e geneiled, hag e oant bet kaset da Bariz da veza barnet : 12 a oa bet kondaonet da veza dibennet e miz even 1793, hag e oant bet.

EUR BAJENNAD ISTOR DA ANAOU

Ne vez ket skrivet kalz a leoriou brezoneg diwar-benn istor Breiz, eme Herri Caouissin, en e rakskrid da leor Erwan ar Menga; gwir eo, ha talvouduz eo, er heñver-ze, ar studiadenñ verr en-eus savet efi, da venegi peseurt skridou a zo bet abaoe eur hantved diwar-benn istor Breiz.

Gwir eo ive ar pez a verk Yann Brekilien war golo al leor-mañ, eo n'eo ket anavezet nemeur buhez hag oberou La Rouerie gand ar Vretoned : ne oa bet, beteg-henn, nemed Lenôtre o tanevelli, pellig amzer zo, ar pez a reas Breuriez Vreiz, med me gaver ket al leor-ze da brena ken. Hag evel ma lavar Yann Brekilien c'hoaz, n'ema ket ano La Rouerie zoken el Larousse bihan.

Setu perag o-deus Erwan ar Menga koulz hag e embannerien kavet mad rei ar studiadenñ-mañ d'anaoud, gwelloc'h c'hoaz « eun dever » eo bet evito henn ober, evid ma vefe sklêrijennet ar Vretoned - ar Vrezonegerien da vihan - a diwar-benn ar bajenn istor-ze a dav al leoriou istor ofisiel warni. Fellet en-eus dezo eta renta enor d'eun den hag a zo bet « eur brogarour breizad », hag en-eus divennet e vro a-eneb doareou kriz ha dreiz an dispaherien.

Siwaz, n'eo ket a-walh dua paper na lakaad eun nebeud pennadoù an eil war-lerc'h egile - ha pa vefe kaoz enno euz darvoudou istor - evid dond a-benn da skriva eul leor a istor. N'eo ket a-walh zoken mond, da furchal tamm pe damm en diellou, ha c'hoaz Erwan ar Menga en-eus diazezet e skrid a-raog pep tra war hini Lenôtre.

Evid lavared mad, al leor en-eus skrivet diwar-benn Breuriez Vreiz a gavan kentoh n'eo nemed meuleudi evid La Rouerie, ha n'eo ket tamm ebet eul leor istor savet evel ma tlefe beza. Evel just, displega a-walh a reer ennañ an darvoudou, dre vraz hervez m'int bet c'hoarvezet. Med erru al lenner e fin al leor, e kompren ervad peleh ez eus bet c'hoanteet kas anezañ.

Rag mond a ra neuze Erwan ar Menga beteg skriva « ez eus da gredi e vije bet diskaret an Dispah hag he-devije Breiz adkavet heh emrenerez, ma n'eo ket he dishualded (...) heb yudazerez Chevetel » - an hini a gelennas pennou an Dispah diwar-benn Breuriez Vreiz. En eur ger, ma ne vije ket bet traiset ar vreuriezh, he-dije bet sikouret ar Brifsed da flastra an dispaherien, distroet e vije bet ar roue e penn bro-Hall, ha hemañ e-nije bet adroet da Vreiz he frankizou. Se zo kalz a vartezeadennoù, ha n'int ket deuet da wir n'eus forz penaoz, sed ne dalvez ket da galz tra soñjal enno.

AN OLL VRETONED ENEB AN DISPACH ?

Ar pez a zo sur avad eo ez eo en em lakêt ar Menga e-mesk an istorianed hag a zo bet hag a zo a-eneb an Dispah. A-du krenn ema gand taol ar markiz Armant Tuffin de la Rouerie hag e geneiled. Ha pa lavaren dioustu, n'eo ket eur gwir leor a istor en-eus skrivet, e komzan euz an istor evel ma vez studiet ha displeget bremañ gand ar pep brasa deuz an istorianed.

Ar Menga efi n'en-eus gwelet na den na netra (pe ken nebeud) e diavez euz la Rouerie hag e noblañsou. Ne ouezer ket peseurt renkadou tud a oa deuz an tu-mañ ha deuz an tu all. Ha daou boent all n'en-eus ket gwelet Erwan ar Menga kennebeud, hag a zo a-bouez braz koulskoude.

Klask a ra rei da gredi d'al lennerien e oa « ar boblañs en he fezh », e Breiz, o tikrial an Dispah ha prest da vond da heul La Rouerie - daoust ma rank en em zislared e-unan dre eun notenn e traoñ ar bajenn 37. Med an oll Vretoned n'int ket bet a-eneb an Dispah, na pa vefe ar re o-doa savet ar « Hlub Breton », pe ar re « Fédéré » deuz ar bloavezh 92. Sed e vije bet red displega memez tra peseurt degemer o-deus bet greet ar Vretoned, en oll, d'an Dispah.

Diouz eun tu all, e kalz proviñsou all, er Hreisteiz, er Vande, hag all, e oa noblañsou ive o sevel armeou a-eneb an Dispah, hag oh atiza ar bobl hag ar gouerien dreist-oll. Erwan ar Menga ne zeblant ket beza gouezet an dra-ze; hervezañ, n'eus nemed Breiz hag a gont. N'heller ket koulskoude kompren ervad ar pez a zo bet c'hoarvezet e Breiz heb derhel kont deuz ar pez en em gave e leh all, ha dreist-oll deuz ar feson ma yee an Dispah war-raog.

En eur skriva : « moarvad e vije bet an tañva a oa bet euz an Dispah eun abeg da ober ar buanna ar gwella an adreizeadennoù a oa d'ober war dachenn ar politikerezh hag ar gevredigezh », en-eus ar Menga diskuilet mad, heb gouzoud dezaf moarvad, deuz peseurt tu ema. Rag, just a-walh, biken n'o-dije bet dalhet an dispaherien da vond war-raog, ma ne vije ket

bet renkadou oa (ar Roue e-unan an noblañsou, lod euz ar vourhizien, hag all...) tro-ha-tro a-eneb ar cheñchamanchou a oa ezomm d'ober dalhmad.

Eun dra all bremañ neuze, buanna-buan, da gloza ar vurutelladenñ-mañ. Rag ar re memez hag a zo boaz da lenn brezoneg, kalz anezo a gavo moarvad al leor re ziêz da lenn, gand ar bern gerioù nevez a zo bet chouket e-barz, ha gand ar brezoneg reud eh eo, a gav din, hini ar Menga. Troet e ver da lared ha da skriva eo diêz komz euz seurt danvezioù e brezoneg heb mond da glask gerioù nevez. Marteze, med re zo re.

F. B.

(1) Erwan ar Menga, Breuriez Vreizh 1790. Kemper, Nature et Bretagne, 1976. 166 P.

LEOR KENTA BRUD NEVEZ
A ZO O TOND ER-MÊZ !

NAIG ROZMOR
KARANTEZ
HA KARANTEZ

BARZONEGOU

Da rakprena beteg ar 15 a viz ebrel :
15 lur, e-leh 18 lur (hag ar mizou-kas ouspenn)
da veza kaset da C.C.P. P.M. Mavel 1499-55 Roazon

KEMENT HINI E-NEVO BET KAVET
5 KOUMASANTER NEVEZ DA VRUD NEVEZ
A VO KASAT AL LEOR DEZAN EVID NETRA

ISTOR DIVREZONEG EUR GER VRAZ

Leoriou kaer, skeudennet ha keinet dispar, ker da brena, o konta, e galleg, istor Brest, n'o-deus ket greet diouer e-doug ar bloaz tremenet. Embannet zo bet daou :

- HISTOIRE DE BREST, gand eur houch kelennerien euz Skol-Veur Breiz-Izel e Brest, dindan renerez Y. LE GALLO (1);

- LA VIE A BREST DE 1848 A 1948, gand J. FOUCHER ha G.-M. THOMAS, T. II : ar vuhez pemdezieg (2).

Pedra a vefe aze da veza kontant, ma ne vefe ket el leoriou-ze eur mell toull goulo.

Kaoud a reer enno eur bern diskleriaduriou a beb seurt diwar-benn an istor, an ekonomiezh, ar politikerezh, an arzou kaer, ar sportou e porz braz ar Hornog. Ha zoken diwar-benn ar redadeier troterezouigoù...

Med perag n'eus komz ebed enno euz ar Brezoneg ? N'eus netra, siwaz, diwar-benn ar Brezoneg komzet gand an dri-hart euz ar boblañs, micherourien an arsanailh, peizanted o tond diwar ar méziou da glask labour er gêr vraz, tud Kerber, Sant

Mark, Lambezellez, h. a. ... Ober a reer evel ma vije bet Brest unyezeg. N'eo ket gwir tamm ebed.

Bez' e oa aze meur a gudenn da zirouestia, gand sikour an diellou, ar hazetennou koz diboultrennet gand an aozourien. Piou a gomze brezoneg ? Penaoz e veze gallekaet an dud ? Peseurt levezon e-neus bet ar brezoneg war ar galleg ? Daoust hag e oa e Brest tud ha kelhiou oh ober war-dro ar brezoneg ? h. a. ...

Red e vije bet gouestla eur bajenn bennag d'an nebeuta, d'ar problemou-ze, pa ne vije bet nemed evid bouilha eul labour a jom hoaz d'ober. Chom a ra diglok ha diene istor eur rummad tud en eur gêr diouyezeg, pa ne zalher kont ebed euz « al langach vernakuler », euz ar stokadenn a zigouez p'ema eur yez vraz o vouga unan vihan.

P.M.M.

(1) Embannet gand Privat, Toulouse.

(2) Ed. de la Cité, Brest.

LEORIOU, KELAOUENNOU HA PLADENNOU

AR HELENNER

Setu ano eur gelaouenn nevez o tond er-mêz. Embannet eo gand ar CODEP (106, ru Jean-Jaurès e Brest, ha renet gand A. Merser, kuzulier war gelaennadrez ar brezoneg en Akademiezh. Skrivet e-neus ar Rector, Y. Martin, eur ger en niverenn genta : « savet eo bet Ar Helenner evid beza eul liamm etre ar vistri » a fell dezo ober skol vrezoneg, evid ma vefe studiet pinvidigeziou ar vro e-keñver yez ha kultur.

Teir niverenn hag eur stagadenn a zo deuet er-mêz dija :

- en n° 1, e kaver dreist-oll eur studiadenn a bouez braz e galleg, gand an Ao. Falc'hun, kelenner e skol-veur Vrest, diwar-benn orin ar brezoneg. Eun diverra eo euz labouriou an Ao. Falc'hun

- an n° 2 : 200 rimadell (317 e gwirionez), dibabet ha renket gand A. Merser

- an n° 3 : « c'hwil vo brezonegerien », eun doare nevez da gelaenn ar brezoneg dre gomz, savet gand A. Merser

- ar stagadenn a zo diwar-benn ar brezoneg er skol genta. Eul lizer a zo gand M.L. Amouret, inspektourez e Brest, war ar seurt skol vrezoneg a heller ober d'ar vugaligoù, ha kenteliou.

Koumanant da 4 niverenn : 30 lur. C.C.P. A. Mercier, 502-93 V. Rennes.

EUR GERIADUR

Embannet eo bet eil levrenn geriadur galleg-brezoneg Yann an Du hag Ifig ar Berr, gand Studi (C.R.D.P., 92, ru d'Antrain, Roazon). Eul labour a oa ezomm anezañ, bet pismiget gand unan bennag, ha kavet dispar peurliesha.

ATLAS PER AR ROUZ

An teir levrenn genta euz Atlas Per ar Rouz (Atlas linguistique de la Basse-Bretagne) ne vezant ket kavet da brena ken abaoe pell, ha koulskoude e oa klask warno. Oh adembann anezo ama an Ao. Falc'hun, gand eur raktavur nevez ha rollou-gerioù.

Leoriou a ranker kaoud ha studia anezo, da hortoz ken ne teulo er-mêz 'benn eun toullad bloaveziou an atlas nevez ema Yann an Du o labourad warnañ. Da veza goulnnet digand an Ed. Armonicaines, Ao. Falc'hun, er Vourh-Wenn.

LEORIOU BREZONEG

Adembannet eo bet gand Oswald das-tumadenn Y.B. Priou, « défense de cracher par terre et de parler breton ».

45 barzoneg vrezoneg a zo el leor, gand eun droidigez e galleg.

Ema Al Liamm o vond d'adembann daou leor brezoneg : an hanter genta euz Emgann Kergidu, romant Lan Inizan; hag Itron Varia Garmez, diwar-blenn Youenn Drezen.

Krog eo Brud Nevez d'embann leoriou ive. Barzonegou Naig Rozmor, « Karantez ha karantez », a zo da zond er-mez an deveziou-mañ, hag a vo kaset dioustu d'ar rakprenerien. Beteg ma vo deuet al leor er-mez, ho-peus da rakprena anezañ, da 15 lur e-leh 18. C.C.P. P.M. Mevel, 1499-55 Roazon.

BREIZ STUMM NEVEZ

Breiz - ar gazetenn a vez embannet beb miz gand Kendalc'h - a zo bet nevezet. Kalz bravoh eo moulet bremañ, ha 24 bajenn a zo en niverenn genta deuet er-mez dindan ar gwiskamant nevez. Bez' e heller lenn e Breiz nevez, penna-dou gand Prezidant Kendalc'h, Y. Gicquel, diwar-benn ar skrid-diazez bet prometet deom e Ploermel, ha diwar-benn istor Breiz er 15ved kantved. Kendalc'h a fell dezañ ober euz 1977 « bloavezh istor Breiz ».

Renta kont a ra Yann Brekilien euz « Kan ha Stourm », dastumad kanaouennou P.M. Mevel, a oa bet embannet warlene gand Brud (n° 53-54); just eo an ton gand P.M. Mevel, emezañ, hag e vouez eo hini ar beizanted hag ar vicherourien. Ne ouiem ket eo gantañ e oa bet savet gwerziou-pobl evel « Emgann Montroulez » pe « Bagad ar CRSed »; bremañ eh ouzom. N'eo ket souezuz, a skriv c'hoaz Y. Brekilien, e vefe bet digemeret ken mad ar hanaouennou-ze gand ar bobl. Prena a heller bepred ar haierad « Kan ha Stourm » evid 20 lur, en eur skriva da Vrud Nevez.

MEVEL AR GOSKER

E galleg eo bet c'hoariet pe z P.J. Helias evid ar 100ved gwech, d'an 18 a viz c'hwevrer, e Bains-sur-Dust. Adembannet e oa bet an destenn vrezoneg

warlene gand Brud. Unan deuz gwella skridou P.J. Helias eo. Skriva da Vrud Nevez ive da gaoud anezañ.

ENOR DA VISANT SEITE

Skol-Uhel ar Yezou, e skol-veur Jean Moulin, e Lyon, e-neus gret meuleudi da Visant Seite, en eur lavared pegen mad e oa bet savet e leoriou nevez da zeski brezoneg : « ar brezoneg dre radio ». Alia a ra ar Gomision ma rafe ar vistri gand al leoriou-ze, ha kinnig ma vefent prenet « araog ar re all » gand Minister an Deskadurez hag al le-vraouegou-skol.

PLADENNOU NEVEZ

- *Bombard ha binioù, gand Bagad Kadoudal Kevrenn Roazon.* An eil pladenn eo a ra sonerien kevrenn Roazon, ha n'eo ket deuet fall ganto tamm ebed. Bet e oa bet ar bagad-se unan euz ar genta o klask renevezi ar zonerz bagadou, dindan levezon J. L'Helgoualc'h dreist-oll. J.L. Le Moing eo ar pennsoner bremañ. War ar bladenn, e kaver toniou nevez ha re goz, toniou-bale, toniou-dañs ha toniou a boz. (Arion ARN 33 34).

- *« Marc'h gouez », gand Kristen Noguès.* Tonioù c'hoariet war an delenn, gand Kristen Noguès heh-unan, hag en eun doare « misterius »-kenan. Eur stumm dezi heh-unan eo he-deus Kristen da c'hoari war an delenn, evel m'eo bet gwelet en tele nevez 'zo. Eur vouez re vihan he-deus a-wechou da gana, marteze, daoust m'eo brao ar sonioù pobleg he-deus dibabet. (Neve-noe, NOE 30 008).

- *« Tonkadur », gand an Dregeriz.* Barzonegou Anjela Duval, bet laket muzik warno gand Fanch Danho ha Soazig Noblet, kanet gand Franseza Riou, S. Noblet o veza o c'hoari war an delenn. 8ved pladenn an Dregeriz. (Velia 2230035).

- *« Skoazell Vreiz » :* eur bladenn bet savet war eun dro gand ar Breizerien, Gweltaz, Stivell, Gwernig, Noges,

Glenmor, Manu, Servat, hag all... evid sikour familou ar Vretoned a zo bet laket en toull. (HLB 7612).

. En niverenn a zeu Brud Nevez : eur

studiadenn gand Mari Kermareg diwar-benn ar pladennoù bet gret gand kane-rien ha muzisianed euz Iwerzon.

EMBANNADURIOU EMGLEO BREIZ

Evid studi pe kelenn ar yez :

* KOMZOM, LENNOM HA SKRIVOM BREZONEG, gand J. Tricoire

Diou levrenn : Kenta lodenn - Eil lodenn	pephini :	25 F
Diou bladenn da heul al lodenn genta (KLT)	24 ha	28,50 F
Eur gasetennig e brezoneg Leon, da heul an eil levrenn		40 F
Evid Bro-Wened : eur gasetennig evid al lodenn genta		30 F

* AR BREZONEG DRE RADIO, LE BRETON PAR LES ONDES, gand V. Sèité

Daou levr :		
Kenta levr, (evid ar re a zo o kregi gand ar studi)		17,50 F
Eil levr (eil bloavezh)		19,50 F
Eur gasetennig da heul peb levr	pephini :	30 F

* Al levrioù-ze eo a vez lampijet gand ar Hentelloù dre lizer-mañ :

- *Levriou J. Tricoire :* Kentelioù dre Lizer Skol ar Merher, A. Merser, 6, ru Beaumarchais, 29200 Brest

- *Levriou V. Sèité :* Skol dre lizer, V. Sèité, Ti-Carré, 29150 Kastellin

Da veza goulennet en oll stalioù-levrioù pe digand :
EMGLEO BREIZ, B.P. 17, - 29266 Brest Cedex
C.C.P. EMGLEO BREIZ, 1649-07 U Rennes

KALANDER

STAJOU BREZONEG E-PAD AR VAKANSOU PASK

Evel beb tro pa vez vakañsou, e vo stajou da vare Pask.

— E Brest, e vo daou, a bado eizteiz pep hini, dindan paeroniez Skol Vrezoneg ar Merher hag an FOL. Digor e vint da genta d'ar vistri ha d'ar mestrezed-skol c'hoant ganto studial ar brezoneg ha deski penaoz ober skol vrezoneg. Med digemeret e vo an oll. Kregi a raio ar staj kenta d'an 28 a viz meur hag an eil d'ar 4 a viz ebrel. Skriva d'A. Merser, 6, ru Beaumarchais, e Brest.

— Gand BYV (Brezoneg Yez Veo) e vo stajou all : e Landivizio, euz ar 27 a viz meur d'an 3 a viz ebrel, hag e Rosporden, euz an 3 d'an 10 a viz ebrel. Digor e vint d'ar re a zo krog da zeski brezoneg abaoe 6 miz d'an nebeuta. Eur staj all e brezoneg penn-da-benn a vo e Lokourman-Leon, da gefiver sizunvez ar vrezonegerien. A-hed ar zizunvez-ze, kaozeadennou ha beilladegou bemnoz, e brezoneg atao. Festou-noz a vo ive e-pad ar stajou : d'an 2 a viz ebrel e Landivizio, ha d'an 9 e Lokourman. Skriva da Vikael Madeg, 29, ru Tourot e Brest.

AR MUZIK HAG AN DANSOU

Stajou all a vo, e-pad ar vakañsou Pask bepred :

— E Sant-Evarzeg, evid deski pe beurzeski ar zonerez biniou, bombard hag all... Euz an 3 d'an 8 a viz ebrel. Renet e vo peb tra gand B.A.S. (9, straed ar Hastell e Brest).

— Eur staj all, euz an 3 d'an 10 a viz ebrel, e Sant Visant war an Oust, e Ti Kendalc'h. Renet e vo hemañ gand René Abjean. Ar han hag ar muzik eo a vo studiet war eun dro. Skriva da Di-Kendalc'h e Sant-Visant, tel. 99.71.18.10.

— E Ti-Kendalc'h bepred, e vo digemeret euz an 12 d'ar 16 a viz ebrel ar re o-defe c'hoant da zond da veza barrekoh war an dañsou. N'eo ket avad evid deski dañsal, med evid studia skiant an dañsou. Skriva ive da Di-Kendalc'h.

KAN AR BOBL

D'ar zadorn 9 a viz ebrel, e-pad goude kreizteiz ha diouz an noz, ha d'ar zul 10 e-pad an deiz eo e vo goueliou braz Kan ar Bobl en Oriant. Sur a-walh e vo dispar ar henstrivadegou ar bloaz-mañ, rag greet e-neus peb departamant an dibab euz e wella kanerien ha muzisianed.

GOUEL AN UNVANIEZ

Evel warlene, e vo greet ar bloaz-mañ eur gouel e bro an Naoned da houlenñ ma vefe adlaket an departamant-se e Breiz ofisiel. D'ar zadorn 23 a viz ebrel, e vo « fest-noz an unvaniez » e Sant-Nazer ha d'ar zul war-lerh eur gerzadeg.

BREIZ O VEVA

D'an 2 ha d'ar 4 a viz ebrel, d'an euriou-boaz, eun abadenn gand Per ar Flao, diwar-benn « or bara pemdezeg » : penoz e reer ar bara om kustum da zebri bemdeiz. D'ar 16 ha d'an 18 a viz ebrel, eun abadenn all gand Mari Kermareg, evid ober gwelloc'h anaoudegez gand ar haner Mikael Skouarneg.

En niverenn-mañ :

- son ar martolod yaouank divroet : eur gannaouenn-bobl a dalvoudegez vraz, o konta dre ar munut pehini oa buhez eur martolod a vrezel, en amzer ar batimanchou dre lien
- « ar mor a deu endro atao » : n'eo ket fall a-wechou koll eun tamm amzer da vond da gran-keta...
- eur studiadenn diwar-benn ar votadegou diweza e Breiz : perag e-neus an tu kleiz gonezet kement er hêriou dreist-oll ?
- eur renta-kont : ha bez' e tleer kaoud keuz hirio c'hoaz da Zispah 1789 ?

Au sommaire de ce numéro :

- une très belle et très rare chanson populaire, étudiée et présentée par Donatien Laurent : la vie d'un marin à bord d'un navire de guerre, du temps de la marine à voile
- un dialogue : il est parfois bon de prendre du temps pour aller à la pêche...
- une analyse des dernières élections municipales dans la région : la Bretagne passe-t-elle à gauche ? pourquoi la gauche a-t-elle gagné ces élections, surtout dans les villes ?
- un compte-rendu : peut-on, toujours aujourd'hui, regretter la Révolution de 1789 ?